

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id euidem probamus libenter Nándor grófhöz, 1893. márczius 6-án.

Előfizetési árak:

Egészévre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felélős szerkesztő:

BILKEI FERENCZ.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Jókai-utca 10.

Egyes számok kaphatók: Rotter László és Weisz Herman társaságában.

Béke.

A szabadelvű pártban dühöng a béke. Azt se tudják, hogyan boruljanak egymás kebelére.

A minap csunyánl összemarakodtak. Falk Makszika ellátta kisebb testvéreit, még azt is mondta nekik, hogy ők nem különbek a régieknél, nem jobbak a Deákné vásznánál, hogy ők csak számok, nem is emberek. Az ifjuság persze szörnyen megharagudott ezért, fogadkoztak, hogy így, hogy úgy, ők inkább ott hagyják az egész tisztelt kompániát, mintsem hogy eltűnjék a Makszikának, meg a többieknek a kajánságát.

A szabadelvű párt édesmamája pedig bunak eredten epeszté magát és szavalta:

Ó jertek ölembe
Szép gyermekeim,
Aldásra emeltem
Várnak kezeim.
Ó jertek, ó jertek az édesanyához,
Itt ül lekötötten a szörnyű magányhoz.
Én szültelek, álítam
Bölcsötök előtt . . .
Mint kis csecsemőket
Már én emeltelek . . .
Szép arczaitoknak
Én adám a báj . . .
Én adám a száznak
Az édeni mézet,

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCZÁJA.

A Tiberisről.

Róma.

Rómának van egy csendes örültje; tavaszszal s ősszel nyugtalanodik s jaj a környezetnek, ha örülési rohamok fogják el. Rettetgek tőle már az ő rómaiak, a mostaniak sincsenek még biztosítva rontó-bontó erejétől. Ez az örült a sárgának nevezett piszkos Tiberis. A feljegyzett legnagyobb vizárlást 1598-ban érte el 19^{1/2} m.-nyi magasságban; Róma mélyebb tekintésű helyeit teljesen elborította, sőt felhatolt azt. Péter templomáig is, előntéssel fenyegetve az apostolok sírját. 1870-ben ismét kitombolta magát; a Ripetta-hidnál a vízmérő 17'22 m.-t jelzett: a Pantheon uszott, s a mai Corso egész hosszában, mint a Tiberisnek egyik mellékága szerepelt. Igen természetes, hogy ennek egyesegyedül a pápa volt az oka, mint Magyarországon minden rossznak forrása a néppárt.

A pusztítva szerteömlő piszkos hullámok igen üdvös módon oltoztatták a Rómában akkor legmagasabbra csapkodó forradalmi lelkesülés lángjait. Az örömmámor nyomába a rideg valóság lépett; az új király is megjelent akkor az elpusztult városrészek megtekintésére, melyeket hatása alatt hozzáfogtak, a mint ők mondták, Róma újépítéséhez. A pápát, Róma egyedüli s jogos urát megszégyeníteni ország-világ előtt, ez is az egyik titkos rugó volt, de csak az egyik. Nagyon, szépet alkotni az „Italia Unita” dicsőségére s üdvére, ezt írták a czéger elejére, a hátulja mögött meg üres zsebek vi-

Mely akkor is édes,
Ha töreit érzed . . .
Szépségimet ime reátok adám,
Hogy halljam e szókat: „Ó édes anyám!”
Ó jertek ölembe
Szép gyermekeim,
Mig el nem apadnak
Hév könyveim.
És az összegabalyított család békülé-
re rohant, hogy Petőit is idézzük:

Mint a malacok gazdaasszonyaihoz,
Ha kakoriczát csörgetnek.

A békülés könnyekig megható volt Falk Makszika kimondotta, hogy ő világerő sem akarta az ő testvéreit megsérteni, hiszen oly igen-igen szereti őket (akár a kecske a kést), örvend látásukon és hön dobogó szive egyebet nem dhajt, mint hogy a miniszterelnöknek, az édes mamának anyai keblén egyesülheessenek.

A testvéri csók persze nem maradt el.

A boldog édesmama áldásra emelte kezeit és kebléhez szorította valamennyit. Azt azonban nagyon sajnálta, hogy az Apponyi Albertka, meg a Szentiványi Árpádka nem éheztek rá, sem a mamái sem a testvéri puszira. Ok duzzognak. Ugy gondolják, hogy a Makszika az egészséget csak a mama kedvéért csinálta, hogy annak a jó szívét egészen el ne keserítse.

gyorogtak, melyek a grümdolás arany idejében megtöltésre vártak, quia natura horret vacuum. Így lelkesedett a nép is, a világ is, s lelkesedett az a sereg is, melynek vállára az óriási feladat megoldása nehezedett.

Mindenekelőtt azt a csendes örültet akarták ártalmatlanná tenni. Megvető mosolylyal mutogattak szük ágyára s gyöngye kényszerzubbonyára, a pápák földből vert töltésére. A merész terv a Tiberis szabályozására bámulatba ejtette a könnyűvérű olaszokat: a folyam medrét ki kell tisztítani, az ágyát kiszélesíteni s a város elejétől végeig kötötések közé szorítani; hogy pedig a magas vizárlás mellett a város levezető csatornáit be ne duguljanak, tervbe vettek két ujat, melyek 10 km.-re Ostia felé nyíltak volna a folyóba. Az állam körülbelül 100 millió lirát szavazott meg a kiadásokra.

A munkához hozzáfogtak, a köpartok emelkedni kezdtek a víz mellett, a Tiberis is engedelmessé vált, az álmosan folydogált tágas ágyában, mintha észbe se jutott volna többé, hogy daczoskodni, rombolni is tudna, ha akarna. 75 milliót már elköltöttek s legalább is még egyszer annyit kell a teljes befejezéshez.

Csak hogy harcban tűnik ki a hős, megpróbáltatás idején a jellem s az áradások, mit érnek a gátak. Deczember első napjaiban feketé felhők tornyosultak Róma fölött, az eső zuhogni kezdett, mintha csak megnyitottak volna az ég csatornáit. A Tiberis dagadt, egyre dagadt, a parlamenti lakók meg aggódva tekintettek piszkos vizébe. A kö-gátak azért még mindig helyt állottak. A Kapitóliumon összeültek a tisztelt városatyák s szakadatlan

Így megy ez már két esztendő óta. Összevesznek, meg kibékülnek. Az egyik csoport jobb anyát akar magának, olyat, a milyenek az édesanyák, az igaziak, az elsők voltak, a mostani az már csak mostoha, pedig a mostohán szegett kenyérből nem lehet jóllakni. A másik csoport meg azt szeretné, ha az édes mama jobban szeretné őket, mint a régieket. Több szívet, több szeretetet várnak. A szegény mama pedig úgy érzi magát, mint az a tyuk-mama, a ki ruczákat is nevelt, aztán azok belemennek a vízbe, ő meg tipeg-topog a parton, se hazameenni nem akar, se a kedvenceit ott hagyni s így veszi észre, hogy ő csak olyan lóggós, a ki hivatását nem tudja eléggé betölteni.

Most már egészen komolyan és nem képletekben beszélve, újra látjuk a Széll Kálmán uralmának saját feltalálása flastro-mát, a melylyel mindentéle sebet betapasztanak: ez a szóvirágok flastroma. Ékes szavakban sohasem szükkülködik a mi jó miniszterelnökünk. Első volt a jog, törvény és igazság flastroma. Ezzel azt hitte, hogy minden sebet be fog tapasztani. A sajtó sebekkel elborított nemzet minden tagjában nem tudott eléggé hálálkodni ezért a kitünő szerért. Aztán látta, hogy a beszéd csak szó fia, nem gyógyít semmit és most újra jajgat.

hymnusokban dicsőítették a Róma történetében korszakot alkotó művet, a Tibris megrendszabályozását. S most fordítsuk a figyelmünket arra az emberre, ki sápadt arccal, lihegő mellet ront a tanácssterembe: „A töltés 400 m. hosszúságban a folyóba fordult az Isola-Tiberinával szemben.” A dieshymnusok s a pápát lerántó beszédek elnémultak, torlon akadt a szó. A tisztelt városatyák mit tehettek más. kimentek a Tiberishez a csudát bámolni. A víz nem haladta ugyan 15 könyöknyire a legmagasabb hegyeket, de annyi igaz volt, hogy a töltés a szó szoros értelmében beleteküdt a Tiberis ágyába, mint ha beleunt volna a hivalkodó báméskodásba.

S a Tiberis mit sem törődve a tisztelt liberális férfiak új- meg botmutogatásaival csak folytatta romboló munkáját. Trastevere városrésze majdnem felét elárasztotta; az új hidakat alapjaiban rongálta meg: a Ripetta-hid hasznavehetetlenné vált, a Margit-hid rázkódást szenvedett; a Tiberis sziget teljesen víz alá merült, a parlamenti házak süllednek, több pinzehelyiség dűledezik; a víz magában a Pantheonban 2^{1/2} m. magasságot ért el, előtte a téren, valamint a Piazza-Agonalén hidat vertek, hogy a házak között közlekedhessenek; az Angyalvártól nem messze meg az ut süllyedt le vagy 10 cm.-rel; a víz behatolt szent. Pál templomának belsejébe is egészen a confessio lépcsőjéig.

Mindez csak azt bizonyítja, hogy azok a hirhedt kötötések, a melyeket már-már a világ-csodák számba akartak iktatni az Italia Unita korifeusai, czéljuknak nem feleltek meg. Az

Kérték Széllt, csinálja meg a közigazgatást:

— Mindent, csak egy kis időt adjatok.

Még most is várjuk.

Kérték, hozza be a tisztviselők szolgálati pragmatikáját.

— Hogyne, azonnal.

Még most se kész.

Kérték, hozza rendbe a viczinális vasuti törvény revízióját.

— Egyéb vágyam sincs, rebegé.

Még most is azután vágyakozik.

Kérték a telepítés kérdésének megoldását.

Már is foglalkozom vele.

Es még mindig azon töri a tejét.

Kérték, a forgalmi politikát, vasuti politikát, vámpolitikát, a valuta rendezését, az egyenes adók reformját.

— Mindent, mindent még ezalatt a ciklus alatt.

Még most se kész.

Mennyit könyörögtünk a katolikus autonómia létesítéséért, hogy mindenki nek van, csak nekünk nincs semmink.

Hogyne ígérték volna meg, de hát a katolikusok várhatnak, azt hisszük, még a jövő századig.

Követelték az inkompatibilitási törvény revízióját.

Legalább háromszor megígérte már a miniszterelnök ünnepélyesen. Kíváncsiak vagyunk, lesz-e belőle valami, hiszen eddig nem tanultunk egyebet, csak a csalódást.

Alig emlékszünk egyébre ebben a két esztendőben, mint a vigécz-törvényre. Ez az egy üdvös volt. A többi, a mi jó, rendelet volt csupán.

De behozták a kanzel-paragrafust és Széll Kálmán nem mulasztott el soha egyetlen alkalmat, hogy a néppárton re

üssön egyet. Ez az egy nem volt szóvirág. Ez az ő kedvencze, vesszőparipája gyűlöletet terjeszteni ellenünk, mert a néppárt komoly ellenzék és ez bántja az ő hiúságát. A többi szava mind frázis, szóbeszéd, flastrom szóvirágokból, a mely semmit és senkit meg nem gyógyít. Adhatunk-e tehát rá valamit?

Zalka János győri püspök.

A magyar katolikus egyház újra gyászba borult. A halál vezéreinket tépi ki soraink éléről. Először a java erőben élő Steinert, Fejérvár legnagyobb püspökét ragadta el, aztán a szombathelyi egyházmegye ősz pásztorát, tegnap délelőtt fél tíz órákor Zalka János győri püspököt, a nyolcvanegy éves megtört aggastyánt, a püspöki kar seniorát ragadta ki az élők sorából.

Mi is siratjuk a mi nagy veszteségünket, de a győri egyházmegye is zokoghat annak a nagy léleknek elköltözésén. Egyházmegyéjének nemcsak főpásztor, de atya is volt. Ismerte mindenki és csodával határos, hogy mekkora szeretettel ragaszkodtak hozzája mindnyájan. Kitogyhatatlan volt a jötevésben. A ki hozzá közeledett, az csak áldást mondhatott rája. Majdnem összes jövedelmeit játékonnyezélra fordította, s két millió koronára teszik azt az összeget, a melyet életében egyházi, iskolai célokra és a szenvedő emberiség könnyeinek letörlésére fordított.

Fiatal korában mint tudós történész tünt ki, mint főpásztor mintája volt a Krisztus szíve szerinti püspököknek. Most, miután két esztendeig küzdött súlyos

denült folyó: a védekezés ősi, együgyű tradícióival a modern hidraulika nem törődik.

Elég egy pár adatot felhoznunk s az elhibázott Tiberis-szabályozásnak mindjárt megtaláljuk a nyitját. Az Italia Unita kormánya nem tért el egészen az elrablott pápai épületekbe s kolostorokba, újakat kellett építenie. Azt az elvet tartották szem előtt: nagyot és szépet, de — olcsón. Ennek a rendes következménye az, hogy a szem ugyan megelégszik az eredménynyel, jóllehet önmagában keveset, semmit sem ér.

A vállalkozók felépítették a nagy pénzügyi palotát (az adós levelek megörzésére!); szemre erős, nagyszerű épület, csak hogy már minden oldalról áramogtják, itt is, ott is repedéseket tömögötenek. A még most épülőfélben levő igazságügyi palotában napról-napra keserűbb tapasztalatokra jutnak: majd egy menyezlet szakad be, majd egy lépcsőház zuhan le, majd egy fal dől ki. Nem is csoda, ha a falak dűledeznek — az egyikben felfordított talicska szolgált faltölteléknek. Az új hidak is megropantak, a régiek a pápák idejéből már külföldi veszélyben is megállták a sarat.

Hát nem volt joga az államnak utána nézni a dolognak? Dehogyan, csak nem akart, mert a kiknek kötelessége lett volna azt megtenni, nem tették. S miért nem? Ennek oka az az általános korrupció, melytől az egységes olasz állam kezdetétől fogva meg volt méltéyzve. A pápa ellen egyek, csakhogyan nem ingyen; a konzon azután összemarakodnak. Hivatal-árulás, vesztegetés, sikkasztás napi rendben vannak. Mikor a hirhert Casale-ügy felmerült Nápolyban, néhány újság szörnyűködbe vezérezikkezett, a többiek meg csodálkozva kérdezték: "Hát van-e ebben valami újság?" Casale polgármestert elítélték s a korrupciót legjobban jellemezte az „Opinione” bon

betegségével, a halál legyőzte őt. Vegye el jutalmát a minden igaz cselekedetek jutalmazójától!

A felsővárosi kath. kör közgyűlése.

A felsővárosi kath. kör e hó 12-dikén, szombaton d. u. 5 órákor tartotta közgyűlését.

A közgyűlést Tamás Vilmos esperes-plebánus nyitotta meg egy nagyobbszabású beszéddel, melyben rámutatott az egyes ember, az egész társadalom hibájára: az igazi kath. életnek hiányára. Ennek orvoslása gyanánt a kath. hitélet felélesztését, fejlesztését véli legjobbnak, a melyért a kath. sajtó a kath. körökkel vállvetve küzd.

A megnyitó beszéd után Szalay József jegyző felolvasta a múlt közgyűlés jegyzőkönyvét, s évi jelentését a kath. kör 1900-ik évi működéséről.

1 közgyűlés és 4 vál. ülés volt. A tagok száma 332. Az elmúlt év folyamán 15-en léptek be kath. körbe tagnak.

A tagok szórakoztatására járt 8 lap és 1 folyóirat, a könyvtár 198 könyvével, a felolvasások, s a febr. 18-án tartott bál, mely 185 kor. 30 fillérrel gyarapította a kör vagyonát.

Felolvasást 14-et tartottak: vallásos dolgokról, mint a babonáról, a kereszténység 900-ados jubileumáról Magyarországon, a kath. kör feladatáról; gazdasági dolgokról, mint a ker. fogyasztási szövetkezetéről, annak hasznáról, gazdasági számításról, biztosítási ügyről, a méhészetéről.

Vértés Kálmán könyvtárnok jelentése szerint van 198 könyv. Könyvek vásárlására 29 koronát fordított a kath. kör. Gyarapodás 23 könyv. A könyvtárt 120 tag használta.

Szeidl Mihály pénztárnok jelentése szerint a kath. körnek bevétele 877 kor. 31 fillér;

mot-ja. A Casale-ügy panamális idejében irta, hogy egy ember így köszöntött be a bírálkhoz: „Sürgős ügyem van, könyörgöm, ki lesz az új Casale?” S maga az állam nem torolta meg a visszaéléseket, mert vagy elhallgattatták vagy a mi még rosszabb, erőszakosnak, kegyetlennek nevezték.

A gögös hasznosulás munkája homokra épített hívány tákolmány, melyet egy-egy erősebb zápor is elvisz, ezt bizonyítja a Tiberis kötöltése is. Egész liberális módon emelték: óriási pénzüsszeget nyelt el s mikor szükség lett volna rá, hasznavehetetlennek bizonyult. A rómaiak siratják a pénzüst, de örülnek egyszersmind annak, hogy ismét kapott egy rugást a dőltyf s a nagyhangú liberális tehetetlenség. Még jó ideig örízhetik azt a márvány táblát, mely az olasz állam újabb dicsőségét hirdette volna a pápák ellenében:

Imperium Romanorum
Universalis Ecclesia
Nequeunt
Aere autoque Italico
Subandis Auspiciis
Perfectum
anno . . .

Minek ez a böttü szerint való magyarázata: „A mit nem tudtak megtenni a római nép és az egész egyház, véghez vite az egységes Italia a savojai ház uralkodása alatt.” Az a kőfaragó tón sohasem születtik meg, ki a hiányzó évszámot vésné rá a márványtáblára.

Azt mondják, a parlamentben történt, hogy a külügyről beszélgetve a képviselők, egyik liberális felvetette a kérdést, mit kellene China leveretése után Olaszország részére követelni. A szellemes felelet hamar lecsapott, mint valami sístergő rakéta: „Egy darabot a chinai falból — töltésnek a Tiberis mellé.”

Maximus.

„Opinione” azt írja róluk, hogy nemcsak nem akadályozták meg a város előntését, de még gyöngébbek is a pápák földgátjainál. Természetesen mindenki a szerencsétlenség okát kutatja. A „Tribuna” csak kerülgeti, mint macska a forró kását; bevallja őszintén, hogy a töltés emelését elhibázták, a víz folyását a szabályozásnál nem vették figyelembe s ki tudja mily mély s hány aknát vajt ki már a part mentén; a mulasztásokat nem lehet betudni egy személynek, egy vállalatnak, egy határozott bizottságnak, hanem — senkinek, a vizek. Így ír a Tribuna. S az majdnem kétségtelenül igaz, hogy a víz töreket vajt mélyen a part alá; tartani lehet attól, hogy a töltés a mellette fekvő házakkal együtt egyszer csak a vízben találja magát Óriási baklövés, ha a szabályozásnál nem veszik figyelembe a folyam természetes járását. Azután maguk a töltések vajmi keveset érnek; szemre olyan szilárdak, hogy azt hinnők, még a hígny is elfolynék közöttük. De ez csak a látszat.

A töltések alapja 6 m. mély; de tekintve azt, hogy a föld a part mentén süppedékes annyira, hogy már a nagyobb épületek alapfalai is 10, 20, 25 m. mélyek, könnyű elgondolni, hogy az ár vajmi könnyen elsodorja azt a 6 m. földet, azután a kőlapok mögé bujva tovább rombol. Mert a híres kötöltés csak kivülről kő, belülről csupa föld, meg kötörmelék, no meg egy jó csomó levegő is benszorult tölteléknek, az nem kerül semmibe.

A másik óriási baklövés a Tiberis szabályozásában ugy követték el, hogy a falakat egészen merőlegesen építették fel; a pápák földtöltése lejtős volt, hogy alacsony vízállásnak kicsiny legyen a meder, a magas pedig szélelet találjon. Nem hiányoztak itt sem, kik rosszaláltak a szabályozásnak ezt a módját, csak-hogy letorkolták őket. A folyó szerintük min-

kiadása 514 kor. 44 fillér; pénztári maradványa 1901. évre 362 kor. 87 fillér. Fister József számvizsgáló jelentésére a közgyűlés nevezett pénztárnoknak a felmentvényt megadta, s neki köszönetet szavazott a pénztár pontos és lelkiismeretes vezetéseért.

7-en felvetettek tagoknak, majd a tisztújítás következett, melyen megválasztottak: Tamás Vilmos egyházi elnöknek, Gönczöl Antal egyházi alelnöknek, Fister József világi elnöknek, P. Nagy György világi alelnöknek, Szalay József jegyzőnek, Vértes Kálmán könyvtárnoknak, P. Nagy János II-od könyvtárnoknak, Szeitl Mihály Pénztárnoknak, Knithoffer János II-od pénztárnoknak. Választmányi tagoknak: Almássy József, id. Ackerman József, Berregi György, Berregi József, Boda István, Fister János, Fröschl József, Mészáros Gyula, Varga János, Zsigmond György; vál. póttagoknak: Viniczay Pál és Nagy István. Háznagynak Fekete Pál.

Ezután Tamás Vilmos elnök köszönetet mond a maga és tisztársai nevében a bennük helyezett bizalomért. Köszönetét fejezi ki a tisztikarnak és a választmány minden egyes tagjának a kath. kör iránti buzgó érdeklődésükért, különösen Szeitl Mihály pénztárnoknak lelkiismeretességéért és takarékoságáért, s a kath. kör összes tagjainak mindenkor tapasztalt buzgóságukért. Ezuttal is 10 koronát adományoz a kath. körnek, s a közgyűlést Jézus nevében bezárja. Fister János köszönetet mond Tamás Vilmos elnöknek ajándékáért, a kath. kör tapintatos és buzgó vezetéseért, mire a közgyűlés lelkesedés között feloszlott.

UJDONSÁGOK.

— **József főherczeg a munkásokért.** József főherczeg ötezer koronás alapítványával — melyet a Gazdasági Munkássegítő Pénztár javára adományozott — ismét újabb bizonyítékát adta humánus érzéseinek; mint alapító tag ötezer koronás adományával lépett a Munkássegítő pénztár alapító tagjai közé s erről a következő sajtókezi levélben értesítette a földművelésügyi minisztert:

Nagyméltósági miniszter uram! Ama sok üdvös intézkedése között, melyeket nagyméltóságod hazánk gazdaságának felvirágzására oly fáradságtalan buzgó-ággal hozott létre, a most törvényhatóságilag életbe léptetett Országos Gazdasági Munkás- és Cselédsegítő Pénztár egyike a legéletbevágóbbaknak és alapítása bizony áldásteljes lesz. Mivel legbensőbb meggyőződése, hogy ezáltal hazánk népének egy kiváló munkásrésze jólétének, boldogságának alapja letétezt, elrendelem központi irodalmi igazgatóságomnak, hogy nevében e czélra 5000 koronás alapítványt tegyen. Magamat nagyméltóságod kedves emlékébe ajánlva, maradok Fiumében, január 13-án, őszinte tisztelője, József főherczeg.

— **Egyházi zene.** Ujabbán minden irányban többen és többen térnek vissza az egyházi zene ősi forrásához, a mely a komoly ihletet s igazi áhitatot lehel szemben azokkal a visszaélésekkel, a melyek az Isten dicséretére hivatott éneket gyakran egészen elvilágiasítják és színházi látványosság nivójára süllyeszti. Vass Bertalan dr.-nak, a ciszterciata Rend ezen nagy tudományú és az egyházi zene szempontjából is tekintélyre emelkedett férfinak helyét most a helybeli főgymnasiunál Láng Ince tanár tölti be. A ki ismeri Láng Incezt, az ő fáradságtalanságát és alapos tudását, ezen a téren is csak jót és szépet várhat a gondjaira bízott énekiskolától. Tanítványai már ezalatt a

pár hónap alatt is oly szép haladást tettek, hogy maga a volt mester, dr. Vass is legnagyobb elismeréssel nyilatkozott utódja működéséről. Hisszük és reméljük, hogy a szép kezdetnek folytatását is soká fogjuk élvezni.

— **A meggyalozott tiszti kardbajt.** Ujra és újra vissza kell térnünk e cimhez, a körülmények parancsolják. **Dióssy** főhadnagyon ugyanis mikor már a hipnoziszról világgá kürtölt mese nem segített, most már lassankint oda kukad ki a dolog, hogy **Dióssy** tulajdonképpen bolond. A fővárosi lapok pedig már arról is értesültek (?), hogy a főhadnagyt megfosztják tiszti rangjától s aztán gyógyintézetbe küldik. Vagy bűnös **Dióssy** vagy nem! Ha bűnös, a mit kétségbevonni nehéz, akkor szigorú büntetést érdemel; ha nem bűnös, akkor tiszti rangjától nem foszthatják meg. Mig ilyféle híresztelésekkel telekürtölik a világot, addig **Balog** Imre ógyallai főszolgabíró keres kutat s eredményrel. A (sehiben levő **Dióssy**-féle nemesi kiria udvarára hajtattott zsákmányával a főhadnagys s a ládát a pinceszipba tétette. Szokása ellenére nem aiudt az atya szobájában, egy fütetlen szoba diványán huzta meg magát, mert onnan volt alkalmas kimenet a pince felé. Éjjel el is végezte a pinceben mütétét s másnap nyugtalan éjszakáról panaszkodott. A magával vitt kéztáska is nehéz volt, a szobaleány csak nehezen bírta el, abban lehettek a vasszerszámok, a melyek a vasládával együtt valószínűleg a Vág medrébe kerültek. Hogy a pinceben történt a láda felfeszítése, az a körülmény igazolja, hogy a két kocsis nehéz ládát tett oda s másnap egy üres láda került onnan a padlásra. Aki akarja, higgye el, hogy **Dióssy** akkor bolond volt!

— **A Vörösmarty szoborra.** A székesfejérvári belv. kath. kör december hó második felében egy pompásan sikerült estélyt rendezett a ciszterciata Rend disztertermében. Az ünnepeleynék nem csupán szellemi, hanem az anyagi része is kitünően sikerült, a mennyiben 65 kor. 50 fill. tiszta jövedelmet hozott a nagy költő szobrának alapja javára. A rendezőség ezen összeget a budapesti Katolikus Kör gyűjtő bizottságának kezéhez juttatta.

— **A nagy hideg.** Pletyka nyelvek érdekes dolgot mondtak el ma szerkesztőségünkben. A helybeli állami főreáliskola róm. kath. növendékei az iskolai év folyamán vasár- és ünneppapokon reggeli 8 órakor szoktak szent misét hallgatni a szemináriumi templomban. Nem erről értesültünk, hanem arról, hogy az anyaszentegyház törvényeinek e példás megtartása a hideg téli idő beálltával befagyott. Méltóztassanak szíriól-szóra érteni: befagyott. Valami figyelmetlen kis diák, ki tanárjának idevágó okadatolását bizonyára rosszul értette, mesélte, hogy a tanár bácsi azt mondotta, hogy rig a kemény téli idő tart, szent-misére nem kell járni. Bennünket meglep a gyöngéd humanizmus e superlativusa, annál is inkább, mert úgy tudjuk, hogy a belvárosi elemi iskola 8-9 éves növendékei a zord tél dacára is járnak vasárnap misére a nélkül, hogy megfagynának, sőt sólyomszemű riporterünknek a napokban úgy rémlett, hogy a jégpályán egy vállalkozó szellemű nagy bajszu realistát is látott, ki fél délután edzette magát, bizonyára bölcs előrelátásból, hogy az ibolya nyiláskor újból elkezdődő templombajzárs idején gyenge szervezete könnyebben hozzászokjék a templom rettentő hidegéhez. — Hisszük, hogy az intézet érdemes hitoktatója már megtette a lépéseket az inkább szomorú, mint mulatságos intézkedés megszüntetése érdekében.

— **Farsangi szenzáció.** Szinte jól esik a fülünknek, hogy városunk szép számban levő aranyifjúsága megindította a mozgalmat egy-nagyszabású táncestély rendezése érdekében.

Száznál többen vannak, mind a színe-ja, uniformisban és a nélkül, a kik immár visszavonhatlanul elhatározták, hogy február hó 16-án rendeznek egy olyan bált, a melyenhez fogható még nem volt városunkban. Eddig csak titokban folyt a nagy munka, mégse titok már, uton-utfélen beszélnek róla s a hol két mosolygó tündér együtt van, ott a tárgysorozat első és legfőbb pontja bizonyára ez a farsangi szenzáció. Egelőre nem árulunk el a tervbe vett részleteiről semmit sem, annyit azonban megszünk, hogy már e hó 19-én a hatalmas bálrendező bizottság a „Magyar Király“ szálloda egyik termében értekezletet tart, a melynek lefolyásáról talán majd egyes érdekes mozzanatot ellesünk.

— **Gyilkosság.** Adonyi levelezők írja, hogy tegnap, azaz 16-án, reggelre virradóra az adony-szabolcsi országuton egy meggyilkolt ember hullájára találtak. Nem volt nála semmi, a mi személyére nézve felvilágosítással szolgált volna, a mint a rémes tett elkövetőjéről sem tudnak még csak megközelítőleg sem semmit. Természetesen rögtön értesítették a büntettről a csendőrséget, a mely most erőlesen kutatja egy a bűnöst, valamint, oly adatot, mely a szerencsétlenül járt utas személyére nézve felvilágosítással szolgálhasson.

— **Könyvnyomdászok táncestélye.** Mint hírlik, a nyomdász-bál rendezősége temérdek táradtságáért elnyeri a legszebb jutalmat: a bál kitünő sikerét. A február hó 2-án, a „Magyar Király“ szálloda termében tartandó táncestélyre ugyanis oly nagy a készülődés s oly általános az érdeklődés, hogy a legszebb siker remélhető. A rendezőség el is követ mindent, hogy a jelenlevők igényeit kielégítse. A sok meglepetés közül, a melyekkel a közönség tetszését mindenestre meg fogják nyerni, sikerült egyet megtudnunk s el is áruljuk. azt t. i., hogy az éjjel utáni cotillon-táncchoz minden hölgy egy-egy zárt borítékban 10 drb. cotillont kap ajándékol.

— **Klain József temetése.** A váratlanul elhunyt Klain József hadbiztos temetése ma ment végbe. A ligetsor 5. szám alatti halottas ház fényes ravatalát az állomáson levő tisztikar állta körül élikön **Zarna** Károly altábornaggyal. Délelőtt 10 órakor szentelte be a halottat **Gönczöl** Antal felsővárosi segédlelkész s nyolcz honvéd sorfala között megindult a gyászkoesi s vele a hosszú gyászmenet, melynek élén a kerületi honvédeknek **Beethoven** híres grászindulóját játszották. A városi színház előtt **Toman** Antal belvárosi segédlelkész vette át **Gönczöl** munusát s ő kísérte a temetet az állomásig, a honnan az elhunytat még délelőtt Szent-Endrére s állították s ott a délután folyamán helyezték nyugalomra a családi sírboltban.

— **A kath. legény-egylet táncestélye.** Rövid a farsang, sietni kell a mulatságokkal. Egymás után kapjuk a meghívókat, melyek hol itt, hol ott hirdetnek egy-egy kedélyes mulatságot. A kath. legény-egylet ifjúsága is ki akarja venni részét a farsang vigalmából s február hó 3-án saját házalapja javára a „Fehér bárány“ nagy termében zártkörű táncvizalmat rendez. Ezen élénk tevékenységű egylet mulatságainak sikere már eléggé ismeretes a multból. Úgy a czél, melyre a jövedelmet fordítják, mint a fesztelen jó kedv s vidámság, mely a kath. legény-egylet vigalmait mindig jellemzi, minden alkalommal szép közönséget szokott összehozni a bálteremben. A jelen mulatság sikerét már előre biztosítja a rendezőség farsangatlan buzgalma s törekvése. A rendezőség tagjai: Bilkei Ferencz, II. elnök. Geiszt József, titkár. Szücs Pál, I. dékán, Gerencsér György, II. dékán. Berta M. Ferencz, pénztárnok. Sorecz József, táncrendező. Sziksz József, főrendező. Baumgärtner Lajos, Dorner Imre, Eizman István, ifj. Farkas István, Fábian Ferencz, ifj. Fábian István, Hádén János, Jásper Ferencz,

Kiss Pál, ifj. Klér István, Kovács Ferencz, Muskovics Pál, Pap József, Szállér József, Tungler József. Belépti személyjegy 1 korona, családjegy 3 személyre 2 korona. Kezdeté este 8 órákor. Jegyek előre válthatók Knazovitzky Béla úrnál Nádor-utca. A zenét Magda Tóni zenekara szolgálja. Izletes ételek és italokról a jóhírű vendéglős gondoskodik. Felülvezetések köszönettel vétetnek és hírlapilag nyugtáztatnak. A meghívó kívánatra előmutatandó.

— **A csók.** Dóczy Lajos vigjátéka. Azt hisszük, hogy a színházjáró közönség szívvel látja a műsoron e kedves, költői szépségekben oly gazdag verses vigjátékunkat, s nem hagyja pártolás híján azt a komoly törekvést, melyet a direktor színművelésünk e gyöngyének színrehozásával elárul, annál is inkább, mert — mint lapunk mult számában is megírtuk — ez alkalommal (szombaton) lesz a társulat naivájának, *Fóti* Frida k. a-nak jutalmjátéka, s az est érdekességét e kedves kis művésznőnek ünneplése nagyban emelni fogja.

— **A Fejérmegyei gazdasági egyesület** a napokban tartotta meg igazgató választmányi ülését báró *Fráth* Pál elnöklése alatt, melyen a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének kiküldöttje *Szilassy* Zoltán az „OMGE.” titkárja a pozsonyi 1902. évi országos kiállítás tervezetét terjesztette elő. Beható megbeszélés alapján a választmány elhatározta, hogy a vármegye mezőgazdasági állapotának feltűntetésére egy gyűjteményes terménykiállítás- és népies lókiállítás fog résztvenni; egyúttal elhatározta, hogy a legszélesebb körben mozgalmat indít az iránt is, hogy a vármegye nagyobb birtokosai is résztvegyenek a pozsonyi kiállításon. A kiállítás tervezetének a költségeinek megállapítására, valamint a kiviteli munkálatainak végrehajtására dr. Pajzs Gyula, Koller Pál, *Detrich* Zsigmond és *Diebala* György tagokból álló bizottságot küldött ki. Második fontos tárgy volt a vármegye területén felállítandó szövetkezeti burgonyakeményítő-gyár kérdése. A gazdasági egyesület az érdekelt gazdaközönség felszólítása folytán elhatározta, hogy az előmunkálatok megtételére egy bizottságot küld ki, amely egyúttal a szükséges állami és városi kedvezmények kieszközölésére a megfelelő lépéseket megteszi. A gazdaközönségnek ez annál nagyobb érdeke, mert 6000 hold burgonyatermés értékesítéséről van szó. Ugyancsak elhatározta az igazgató-választmány, hogy a „Gazdák Biztosító Szövetkezet”-nek igazgató-ságával tárgyalásokba bocsátkozik a szövetkezet fejérmegyei főképviseletének átvétele és általában a szövetkezeti biztosításnak a megye területén való szervezése tárgyában.

— **Uj telefonelőfizetők.** A posta és távirdevhivataltól vett értesítés szerint a „Városi Árvaház” 97. dr. *Lauschmann* Gyula orvos és *Krausz* Verona dóhánytársadé és bérkocsitulajdonos 88 szám alatt a helybeli közhasználatú távbeszélő hálózat előfizetői közé bekapcsolattak.

— **Nyomorból a halálba.** *Dudás* József, *Dudás* János Simon-pusztai lakos 24 éves fia a mult év őszén vetette le a kék mondurt s miután a 69. gyalogezred kötelékében eleget tett katonai kötelezettségének, altárhoz vezette *Becska* hörtűnő leányát, Annát. Szabódott ugyan a házasság megkötése előtt, biztos megélhetési forrás híján nem szívesen tette meg. De hát a katonai szerelem gyümölcse a házasságot sürgős köteletségévé tette. A házasság meg is történt még mult év október havában s a fiatal pár a leány atyjának *Horog-utca* 2. sz. alatti lakásán húzódott meg. *Dudás* az utóbbi időben nagyon lehangolt volt, bántotta nyomasztó helyzete, de főleg azon körülmeny, hogy munka híján az óregek keserves keresetétre van utalva. Hozzá tartozói hiába vigasztalták, ő vigasztalan maradt s nem érzett magában elég erkölcsi erőt, hogy megküzdjön a szegénységgel. Ma reggel 7 órákor a konyhában foglalatosságú asszonyt egy puskadurranás a szobába szolgáltatta s a még ágyban fekvő férjét szíven löve halva találta. Orvosi segélyt a rögtön megjelent dr. *Árókay* Antal ker. orvos sem nyújthatott s *Pölczer* Péter alkaptánynyal már csak a beállott halált konstatálhatták. Mellette fekiadt a gyilkos

fegyver, egy régi rendszerű katona forgópisztoly, melynek egyetlen hüvelyéből a halált okozó lövedék hiányzott. Levelet nem hagyott hátra; a holttestet a régi városi kórház hullatermébe szállították.

— **A keresk. ifjak egyesülete,** mint már megírtuk, február hó 9-én estélyt rendez s ezen estélyen való közreműködésre sikerült gróf *Zayné*—*Bárdy* Gabit és *Tollagi* Adolfot, a Népszínház művészeit megnyerni. Az estély műsora a következő: Nyitány. Tartja az V. honvéd ker. zenekar. — Túl a tengeren. *Felovassa Szávay* Gyula hírlapíró. — Dalok. *Zongora* kíséret mellett, éneki *Bárdy* Gabi. — Magánjelenetek. Előadja *Tollagi* Adolf.

— **Működnek a cigányok.** A mi cigányainkat is megviseli a tél hidege. A füstös sátor szellős levegője lassanként tűrhetetlenné válik, de hogy mégis menedéket nyújtsion az éjszakák zimankós fagyá ellen, hát biz ki kell azt bélelni holmi tolllével. Szükség törvényt bont s ettől még szükség nélkül sem irtóznak a mi füstösünk. Minden alkalmat felhasználnak arra, hogy enyhítsék ennek a szomorú életnek keserves fáradaimat. Az éjjel *Hanyó Jankovits* István rácz-utca 59. szám alatti lakásán tettek látogatást. Az utca felüli szoba ablakát benyomták azon át 2 dunulát s 10 vánkost szerencsésen el is emeltek. A szobában volt elrakva sok füstölt hus, töltelt, zsír, de az érintetlen maradt. Bizonyára ez sem a cigányok jószívűségén mult. *Jankovits* ugyanis éjjel tájban valami neszre felébredt s szétnézett az udvarban, azonban semmi rendkívülit sem vett észre, le is feküdt nyugodtan. A tettesek ekkor miközültek az s ajtónyílás alkalmával megugrottak. Ennek köszönhető a husneműk érintetlensége. A károsult a lopást csak reggel vette észre s az ellopott ágyneműket ellenértékű keül egy nagykedűt találtak az ablakban, melynek sajátosság illata cigány-tulajdonosra vall.

— **Véghang a szombati jótékony mulatságról.** A következő sorokat kaptuk: „Székesfejérvár társadalmi köreinek a közelebbi hozása volt az egyik czél és mégis majdnem ellenkező eredmény lett, legalább részben. A kereskedő segédek testülete ugyanis ártir a rendező-bizottsághoz, felvilágosítást kérvén a kereskedő segédek állítólagos kirekesztése miatt. A rendező bizottság annak konstatálása mellett, hogy voltak kereskedő segédek, akik meghívót kaptak, ellentmondás nélkül való helyesséssel és éljenzessel fogadta a meghívó bizottság elnökének következő kijelentéseit: A kereskedő segédek testületét megsérteni nem akarta; kétségtelenül alkalmának tartja arra, hogy a szombati mulatságra meghívassanak; de lehetetlennek mondja, hogy őket mind meghívják — Ugy halljuk, hogy ezek a kijelentések a kereskedő segédeknek értesülre estek és hogy azóta szent a békeség.” Ez az a bizonyos eső utáni köpönyeg, mert bizony mi is ugy hisszük, ha akarták volna, hogy a kereskedő segédek ott legyenek, meghívták volna az egész testületet; már az aztán a testület dolga, hogy ne valami kofác legényekkel képviseltesse magát. hisz akarjuk hinni, hogy a testület már a saját kebeléből kizárja az érdemtelenekeket. Hogy a sértési szándék ki van zárva, az bizonyos.

— **Táncmultságok.** Vettük a következő meghívókat: A székesfejérvári vízárosi kath. fiók-kör f. hó 27-én saját helyiségében (*Varga* István-féle vendéglő) könyvtára javára zártkörű táncmultságot rendez. Belépti díj személyenként 60 fillér. Felülvezetések köszönettel fogadtatnak és hírlapilag nyugtáztatnak. — A „Vízvárosi hazafias magyar Asztaltársaság” február hó 2-án a *Varga* István-féle vendéglőben világpóstával egybekötött zártkörű táncmultságot tart. Személyjegy 1 kor., családjegy 1 kor. 60 fillér. A multságos tiszta jóvedelme — az „Asztaltársaság” czéljának megfelelően szegény iskolás fiuk felruházására fog fordítani, miért is szíves felülvezetések köszönettel fogadtatnak. — A sárbogárdi iparos ifjuság f. hó 26-án a sárbogárdi „Fekete Sas” órszeta termeiben a *rom. kath. templom: iavára* tombolával egybekötött zártkörű táncmultságot rendez. Belépti díj 1 kor. 20 fillér. A tombola tárgyak t. *Pasteiner* Lajos sárbogárdi lakos czimére küldendők f. hó 20-ig.

— **Üzletáthelyezés.** Tisztelettel van szerencsém értesíteni a nagyérdemű közönséget, hogy eddig a Szőgyény-utca, *Hamvasy*-féle házban volt s 20 éven a közönség teljes megelégedésére vezetett **fodrász-üzletemet** 1901. január hó 1-től **Városház-tér, Plébánia-épület** (kenyéripiac) helyeztem át, a hol is azt egészen újonnan berendezve a nagyérdemű közönség rendelkezésére bocsátom. Kérve a szíves pártfogást, maradok mély tisztelettel **Wild József**, fodrász.

— **A „Székesfehérvári és megyei kiskereskedők társulata”** kerthelyiségét (*Bástya-utca*, *Göztűrdő* épület), melyet a kereskedő ifjak egyesülete is használ, vendéglősnek bérebe adja. — **Tudakozódní lehet Berényi Mór fűszerkereskedésében.** (*Szőgyény-utca.*)

Színház.

Január 15.

Kleopatra. Kissé elhanyagoltabb előadás, mint a bemutatott alkalmával, egyebekben pedig — leszámítva azt, hogy *Verő György* muzsikája minél többször halljuk, annál jobban kedvesebb lesz — véleményünk a darabról és előadásról nem változott. Ugyancsak minél többször látjuk a darabot, annál inkább fel-tűnik a társulatnak az ének-művészetben való fogytékossága, nem csak azért, mert ugyszólván az összes tagok berekedtek, hanem mert ők magok is belátván, hogy egy-egy nehezebb énekszámmal sehogyan sem tudnak megbirkozni, inkább kihagyják azokat, semhogy nyilvánvalóvá tegyék gyengeségüket. Így kimaradt sok egybek között *Lévay*nak nagy trillázó áriája, s azt hisszük, hogy nem sokat vesz-tünk vele.

Január 16.

A tartalékos férj. *Rákosi* Viktor és *Guthi* Soma bohózata. Az efféle *Sipulusz*-árca jelenetekbe szedve és színre alkalmazva, a nélkül, hogy ezért tulajdonképeni szindarabnak lehetne nevezni. A színművelés óriási deszadencziáját a társadalom — hogy ugy mondjuk — művészerének teljes kimerülését mi sem mutatja jobban, mint hogy — egyéb híján — ily férczelmények kerülnek azokra a deszkákra, melyeken valaha a nemes és magasztos eszmék hirdettek, s a mely ma már nem egyéb, mint szórakoztató eszköz azok részére, kik egy-egy unalmas estét másképp eltűni nem birnak. Ezért pedig kár lenne bárkit is okozni, hibás ebben mindenki, írók, színészek, közönség, de legfőképp ez utóbbi, mely annyira petyhüdt, kimerült és blaizt már a művészi és irodalmi izlés dolgában, hogy komolyabb művészi produktumok iránt érdeklődni nem bír s nem óhajtván buzdulni, lelkesülni a széptér és jóért, meglegszik avval, ha nem mutatják őt. Pedig ne gondoljuk, hogy a művészet kimerítette erejét és ujat, mely fel-emeljen és lelkesítsen, produkálni nem bír, mert az emberi élet költészete kifogyhatatlan, s a míg észszel és szízzel bíró ember jár a sárte-kén, mindig fog fájni szív, izenni a szenvedély, s lesz művészlélek, mely a költészet aranyos derijével besugározza ezt a komor életet. Meddig kell még várunk, míg az új-ból éledő művészet friss, egészséges szellőhöz leöprí e sok haszotalanságot, melyek most ugyszólván egyedüli szellemi táplálékaink, nem tudjuk, de az az egy bizonyos, hogy így nem maradhat, mert különben a művészet — mint a mely igéreteit beváltani nem tudja — csodót mondat. Ilyféle reminiscenciákat ébresztett bennünk ez a haszotalan *Rákosi-Guthi*-féle bohózat, s azt hisszük sok másokban is, kik kénytelen kelletlen nevettek is azon a sok groteszk élezen és helyzetben, melyekkel *Sipulusz* operál, de magukban bizony érezték, hogy tulajdonképen nem nevetünk, hanem sirnunk kellene mindezen.

Az előadásról nem sok mondani valónk van. Általán véve elég ügyesen mókáztatták a szereplők, s az ily féle darabhoz egyéb nem szükséges. Csak *Fóti* Frida nem illt béle sehogyan a kottét táncmesternő szerepébe; sokkal naivabb levén még, sem hogy ily alakokat kellő rutinnal tudna megzemélyesíteni, s mit azonban inkább előnyére, mint hátrányára tudunk be.

(—)